

SWEDISH ENVIRONMENTAL PROTECTION AGENCY

YTTRANDE

2017-02-14

Ärendenr:

NV-04143-11

NACKA TINGSRÄTT
Avdelning 4

INKOM:	2017-02-10
MÅLNR:	M 1333-11
AKTBIL:	467

Nacka tingsrätt, mark- och
miljödomstolen
mmd.nacka@dom.se

**Yttrande i sak i mål M 1333-11 rörande ansökan om tillstånd till
anläggningar i ett sammanhängande system för slutförvaring av använt
kärnbränsle och kärnavfall**

Nacka tingsrätt, miljödomstolen (numera mark- och miljödomstolen), har tidigare i förfrågningar till Naturvårdsverket anhållit om besked huruvida ansökningshandlingarna i målet behöver kompletteras av sökanden Svensk kärnbränslehantering AB (SKB). Naturvårdsverket yttrade sig angående kompletteringsbehovet i juni 2012, oktober 2013 och juni 2015. Naturvårdsverket har även yttrat sig i sak i maj 2016 och har nu beretts tillfälle att yttra sig bland annat över SKB:s komplettering och bemötande aktbilaga 425 samt mark- och miljödomstolens frågor om samband mellan olika ansökningar och behov av samordnad prövning avseende verksamhet i Forsmark aktbilaga 444.

De miljöaspekter som hör samman med joniserande strålning och säkerhet ligger utanför Naturvårdsverkets uppdrag. Naturvårdsverket avstår därför från att yttra sig i dessa delar. Avgränsningen innebär även att Naturvårdsverket inte tar ställning i frågan om alternativ, teknik och metod för att slutförvara det använda kärnbränslet. Naturvårdsverket har inte gjort någon självständig bedömning av de geologiska och hydrogeologiska utredningarna. I dessa delar har Naturvårdsverket enbart granskat miljökonsekvenserna utifrån det underlag som SKB presenterat.

Naturvårdsverket har tidigare yttrat sig även i ärendet om artskyddsdispens för åtgärder i samband med byggande av kärnbränsleförvar Forsmark (mål M 7062-14) och i samrådet om hamnverksamhet i Forsmarks hamn (M 6009-16). Däremot har Naturvårdsverket inte satt sig in i ärendet om ansökan om utökad verksamhet vid anläggning för slutförvaring av låg- och medelaktivt avfall (SFR) i Forsmark (M 7062-14). Naturvårdsverket avstår därför från att yttra sig om sambanden mellan ansökan om SFR och övriga mål. Avgränsningen innebär att analysen om samband mellan prövningen endast omfattar de tre förstnämnda målen.

Naturvårdsverkets sammanfattning

Naturvårdsverket anser att det finns ett geografiskt, miljömässigt och tekniskt samband mellan ansökningarna om kärnbränsleförvar och artskyddsdispens. Naturvårdsverket bedömer att det skulle finnas fördelar med en samordnad prövning och en gemensam huvudförhandling för dessa mål. Naturvårdsverket har inget att invända mot att ansökan om hamnverksamhet behandlas vid huvudförhandlingen av kärnbränsleförvaret. Naturvårdsverket anser att ansökningshandlingarna innehåller beskrivningar av de kumulativa effekterna.

För att kunna avgöra om kärnbränsleförvaret kan tillåtas behövs ett underlag som gör det möjligt att identifiera och beskriva de direkta och indirekta effekterna av den planerade verksamheten. SKB har uppgett att bolaget avser att göra en sammanställning av de åtaganden som bolaget gjort i målet. Under förutsättning att det tillräckligt tydligt framgår av sammanställningen hur SKB avser att bedriva verksamheten bedömer Naturvårdsverket inte att det i detta skede av processen är nödvändigt att det finns fullständiga förslag på villkor. Naturvårdsverket bedömer dock att det behövs fler och mer detaljerade villkor vid en slutlig reglering av verksamheten. Naturvårdsverket anser att den sammanställning som SKB avser göra om åtaganden bör göras i god tid före huvudförhandlingen för att det ska finnas möjlighet att jämföra sammanställningen med uppgifterna i underlaget.

Naturvårdsverket anser att det är positivt att SKB har justerat yrkandet om Natura 2000-tillstånd eftersom påverkan bedöms röra mer än den grundvattenpåverkan som tidigare beskrivits.

Naturvårdsverket anser att SKB bör förtydliga hur bolaget anser att kompensationsåtgärderna ska regleras och skälen för detta. Naturvårdsverket bedömer att det i målet finns underlag som beskriver den restskada som riskerar att uppkomma och att det finns starka skäl att kompensera för denna påverkan.

Naturvårdsverket anser att SKB bör klargöra om ansökan innefattar tillstånd till deponering av bergmassor. Om ansökan inte omfattar tillstånd till deponering kan något sådant tillstånd inte lämnas.

Naturvårdsverket vill framhålla vikten av att det finns en ekonomisk säkerhet för återställningsåtgärder som är motiverade av miljöskäl och inte av säkerhetsskäl. Naturvårdsverket bedömer att det behövs ett förtydligande av hur SKB ser på den ekonomiska säkerheten för sådana åtgärder.

Utveckling av Naturvårdsverkets ställningstagande

Samband mellan SKB:s ansökningar och behov av samordnad prövning

I de fall det finns ett tekniskt och miljömässigt samband mellan olika verksamhetsdelar är det lämpligt att sträva efter en samordnad prövning av dessa. En samlad och integrerad miljöprövning är en av de bärande principerna bakom miljöbalken. Denna princip innebär att samtliga miljö- och hälosaspekter prövas i ett sammanhang inom ramen för ett och samma tillstånd¹. Oklarheter genom tillståndsreglering i flera tillstånd för verksamheter som har stort

¹ prop, 1997/98:45, del 1, s. 169 och prop. 2004/05:129 s. 63

samband skapar osäkerhet om vilka krav som gäller för verksamheterna, vilket i sin tur försvårar egenkontroll, tillsyn och framtida tillståndsprovning vid eventuell ändring av verksamheten. Det är därför viktigt att så tidigt i processen som möjligt göra en lämplig avgränsning för att resultaten av provningen ska bli ett tillstånd som säkerställer att hälsa och miljö inte kommer att utsättas för olägenheter eller skador. Provningen av SFR och kärnbränsleförvaret har pågått under flera år. Eftersom provningarna av kärnbränsleförvaret, artskyddsdispensen, hamnverksamheten och SFR befinner sig i olika skeden kan det finnas processuella och praktiska nackdelar med att samordna målen.

Nedan redogörs för Naturvårdsverkets syn på samband mellan ansökan om kärnbränsleförvar, artskyddsdispens och den planerade hamnverksamheten i Forsmark. Naturvårdsverket har inte tidigare satt sig in i ärendet om ansökan om SFR och har därför inte möjlighet att bedöma vilket samband som finns mellan detta mål och de övriga.

Kärnbränsleförvaret och artskyddsdispensen

Naturvårdsverket har i yttranden i de båda målen vid ett flertal tillfällen framhållit vikten av att villkoren om skyddsåtgärderna i målet utformas så att verksamheten blir förenlig med artskyddsförordningen.

Naturvårdsverket bedömer att det finns ett starkt geografiskt, miljömässigt och tekniskt samband mellan ansökan om tillstånd till kärnbränsleförvar och ansökan om dispens från artskyddsförordningen. Anläggningen för kärnbränsleförvar kommer att påverka omgivningen bland annat genom grundvattenpåverkan orsakad av berguttaget och ianspråktagande av mark. Konsekvenserna till följd av detta är direkt kopplade till ärendet rörande artskyddsdispens. Naturvårdsverket bedömer att det skulle finnas stora fördelar med en samordnad provning och en gemensam huvudförhandling.

Hamnen och kärnbränsleförvaret

SKB har ansökt om nytt tillstånd till hamnverksamhet vid Forsmarkshamn. Hamnen ägs och drivs idag av Forsmarks Kraftgrupp AB (FKA) och används i huvudsak för uttransport av använt kärnbränsle från Forsmarks kärnkraftverk för mellanlagring i Clab och intransport av radioaktivt avfall för slutförvaring i SFR. Verksamheten vid hamnen omfattas idag av kärnkraftverkets tillstånd. SKB planerar genom det nya hamntillståndet att även ha möjlighet att skeppa bort utsprängda bergmassor från både kärnbränsleförvaret och utbyggnaden av SFR.

De utredningar som SKB presenterar visar att det finns ett tydligt geografiskt samband och ett visst praktiskt/tekniskt samband där kärnbränsleförvaret är beroende av hamnen. Naturvårdsverket anser att ansökningshandlingarna innehåller beskrivningar av de kumulativa effekterna. SKB anger att provningen av hamnmålet bör samordnas med kärnbränsleförvaret, så att den hamnverksamhet som är relaterad till transporter till och från kärnbränsleförvaret kan hanteras vid huvudförhandlingen. Naturvårdsverket har inget att invända mot en sådan hantering.

Verksamhetens tillåtlighet

För att kunna avgöra om verksamheten kan tillåtas behövs ett underlag som gör det möjligt att identifiera och beskriva de direkta och indirekta effekterna av den

planerade verksamheten. För att kunna bedöma effekterna behöver det tydligt framgå hur verksamheten är avsedd att bedrivas.

SKB har i kompletteringen uppgett att bolaget för att tydliggöra ramen för tillståndet på huvudförhandlingen samlat kommer att presentera alla åtaganden om skyddsåtgärder som SKB gjort i målet². Naturvårdsverket bedömer att sammanställningen kan möjliggöra en bedömning av verksamhetens effekter under förutsättning att åtagandena är tillräckligt tydliga. Naturvårdsverket ser positivt på att SKB ska göra sammanställningen. Naturvårdsverket anser dock att detta bör göras i god tid före huvudförhandlingen för att det ska finnas möjlighet att jämföra sammanställningen med uppgifterna i underlaget. Under förutsättning att det tillräckligt tydligt framgår av sammanställningen hur SKB avser att bedriva verksamheten bedömer Naturvårdsverket inte att det i detta skede av processen är nödvändigt att det finns fullständiga förslag på villkor. SKB anger att Naturvårdsverket tillstyrkt eller inte haft någon erinran mot SKB:s tillståndsyrkanden³. Naturvårdsverket vill hänvisa till det senaste yttrandet⁴ och återigen framhålla att för att verksamheten ska kunna tillåtas bör prövningsmyndigheten besluta om omfattande skyddsåtgärder med anledning av påverkan på naturmiljön och riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken. Naturvårdsverket bedömer att de föreslagna villkoren är långt ifrån tillräckliga.

Det allmänna villkoret

Det allmänna villkoret är ett viktigt villkor både för tillståndshavaren och tillsynsmyndigheten. Det har samma rättskraft som övriga villkor. Både för tillsynsmyndigheten och verksamhetsutövaren kan dock ett allmänt villkor innebära nackdelar genom att man av villkorssammanställningen i beslutet inte kan se vilka krav som gäller⁵. Att överlåta större delarna av regleringen till det allmänna villkoret innebär därför att en större börda lämnas över på tillsynsmyndigheten samtidigt som det blir svårare att granska efterlevnaden av tillståndet.

SKB hänvisar till det allmänna villkoret och de åtaganden som SKB gjort i ansökan med kompletteringar. Av SKB:s senaste yttrande framgår att några av de som yttrat sig ansett att miljökonsekvensbeskrivningen, efter tilläggsyrkanden och tillägg, har blivit svåröverskådlig och att den inte – eller endast svårt – ger möjlighet till en samlad bedömning av miljökonsekvenserna av den sökta verksamheten. Naturvårdsverket anser att underlaget i målet är av sådan omfattning att det är svårt att ta reda på vad SKB i olika avseenden åtagit sig och dessa svårigheter kan förväntas bli större med tiden. Att reglera merparten av åtagandena i målet genom det allmänna villkoret uppfyller inte kravet på ändamålsenlighet, tillsynsbarhet och rättsäkerhet som enligt Mark- och miljööverdomstolens praxis ska ställas på villkor i tillstånd enligt miljöbalken⁶.

Processen är nu i ett skede som syftar till att ge domstolen underlag för att avge ett yttrande till regeringen inför avgörandet av tillåtligheten. Naturvårdsverket bedömer inte att det i detta skede av processen är nödvändigt att det finns

² Komplettering V och bemötande, s. 31

³ Komplettering och bemötanden, s. 18

⁴ Naturvårdsverkets yttrande 2016-05-20

⁵ Jämför MÖD 2002:34

⁶ Jämför bland annat MÖD 2009:2 och MÖD 2009:9

fullständiga förslag på villkor. Se ovan under *Tillåtlighet*. Naturvårdsverket bedömer dock att det behövs fler villkor vid en slutlig reglering av verksamheten.

Naturvårdsverket vill framhålla att en reglering inom ramen för tillståndsprövningen innebär att en systematisk bedömning av miljöpåverkan genomförs för projekt som medför en betydande miljöpåverkan. I en sådan process har både allmänheten och berörda myndigheter tillgång till den miljöinformation som finns och har möjlighet att delta i beslutsprocessen. Avsikten är att den information som framkommer genom denna miljöbedömningsprocess ska kunna ligga till grund för ett beslut med lämpliga villkor för verksamheten. Mot bakgrund av detta anser Naturvårdsverket att det är en fördel med en reglering inom ramen för tillståndsprövningen eftersom allmänheten och remissmyndigheterna har möjlighet att lämna synpunkter på villkoren. Naturvårdsverket anser att det i vart fall i stora drag bör framgå av de särskilda villkoren vilka skydds- och kompensationsåtgärder som bolaget ska utföra och vad som ska uppnås genom dessa. Det kan dock vara lämpligt att delegera till tillsynsmyndigheten att besluta om åtgärdernas närmare utformning.

SKB anger att anläggningarnas slutliga utformning bestäms först senare i den stegvis prövningen enligt kärntekniklagen. Det innebär att SKB anser det mindre lämpligt att i prövningen enligt miljöbalken ställa krav på redovisning av detaljer och färdiga lösningar som kan visa sig medföra låsningar utan motsvarande miljönytta i det fortsatta projekteringsarbetet.⁷ Naturvårdsverket har förståelse för denna aspekt och anser att villkorsutformningen bör göras på ett sätt som inte medför låsningar utan miljönytta. Om SKB anser att de villkor som förslagits av remissinstanserna är för detaljerade bör bolaget istället lämna egna villkorsförslag.

Natura 2000

Naturvårdsverket anser att det är positivt att SKB har justerat sitt yrkande avseende Natura 2000 genom att tillstånd nu reservationsvis söks för bedrivande av den i ansökan beskrivna verksamheten i Forsmark, inklusive hamnrelaterad följdverksamhet vid industrihamnen i Forsmark.

De aktuella Natura 2000-områdena är utpekade dels för att skydda fåglar (Forsmarksbruk), dels för att skydda livsmiljöer i Kallriga och Skaten-Rångsen. Påverkan härrör framförallt från buller, kväveutsläpp till havs och grundvattenavsänkning. Naturvårdsverket anser att påverkan är av sådan omfattning att Natura 2000-tillstånd krävs.

Länsstyrelsen i Uppsala län och Naturvårdsverket har sett ett behov av särskilda villkor för att reglera vilka åtgärder som ska vidtas vid eventuell påverkan på Natura 2000-områden. SKB har uppgett att frågan inte behöver regleras genom särskilt villkor⁸. Naturvårdsverket vill framhålla vikten av att lämna förslag på villkor eller tydliga åtaganden om försiktighetsmått som skulle kunna vidtas om det uppkommer en påverkan på skyddade livsmiljöer eller arter.

⁷ Komplettering V och bemötande, s. 34 f.

⁸ Komplettering V och bemötande, s. 36 f.

Tydliga villkor gällande påverkan på Natura 2000-områden är avgörande eftersom det krävs att prövningsmyndigheten gör en fullständig, exakt och slutlig bedömning av verksamhetens påverkan⁹. Mot bakgrund av ovan anser Naturvårdsverket att det inte är tillräckligt att denna fråga behandlas i kontrollprogrammet.

Skötsel och andra naturvårdsåtgärder

Naturvårdsverket bedömer att det är positivt att SKB har förtydligat att åtagandet om skötsel gäller fram till förslutningen av kärnbränsleförvaret.

Naturvårdsverket har i tidigare yttrande framfört att villkorsförslaget angående skötselplanen inte på ett tillräckligt tydligt sätt reglerar åtgärdernas ambitionsnivå. Villkoret bör på ett tydligare sätt anknyta till de åtaganden som SKB gör i bilaga K:17. Naturvårdsverket bedömer inte att myndighetens synpunkter är tillgodosedda i denna del. Naturvårdsverket anser att det bör framgå av villkoret att samtliga åtaganden om naturvårdsinriktad förvaltning av området gäller till förslutningen. Detta innebär att även de områden som man avser att lämna för fri utveckling omfattas. Naturvårdsverket anser även att målklassningen av olika skogsbestånd bör framgå genom utpekande på karta. För att möjliggöra en adaptiv förvaltning anser Naturvårdsverket dock att det kan vara lämpligt att delegera till tillsynsmyndigheten att besluta om eventuella omprioriteringar i förvaltningen av det berörda området.

När det gäller åtgärder som berör våtmarker och gölar som kan påverkas av grundvattenavsänkning hänvisar Naturvårdsverket till vad som framförts i tidigare yttranden. Naturvårdsverket framhåller vikten av att även detta regleras genom särskilda villkor.

Kompensationsåtgärder

Enligt SKB:s uppfattning är det inte resurseffektivt att föreslå kompensationsåtgärder förrän det genom prövningen av skyddsåtgärder klarlagts att det verkligen uppkommer en restskada av sådan art och omfattning att den behöver kompenseras¹⁰. Som exempel på vad som framgår i underlaget om restskada har SKB tidigare uppgett i miljökonsekvensbeskrivningen att riksintresset för naturvård Forsmark-Kallrigafjärden bedöms påtagligt skadas av den grundvattenbortledning som anläggningen för kärnbränsleförvar medför. Bedömningen rörande påtaglig skada baseras på att skadan inte är reversibel och att berörda naturvärden utgör grunden för riksintresset¹¹. SKB:s sammanlagda bedömning är att skadan på riksintresset riskerar att bli påtaglig, även efter skademinskande åtgärder¹². Naturvårdsverket bedömer att det redan finns underlag som beskriver den restskada som riskerar att uppkomma. Det finns därför starka skäl att kompensera för denna påverkan. Naturvårdsverket har tidigare uppfattat att SKB åtagit sig att kompensera för den skada på naturvärden som uppstår genom verksamheten. Naturvårdsverket ställer sig nu frågande till om SKB har ändrat ståndpunkt gällande de kompensationsåtgärder som föreslås i K:17.

⁹ Se NJA 2013:613 och MÖD M 5375-14, 2016-09-01

¹⁰ Komplettering V och bemötande, s. 32

¹¹ R-10-14 s. 95

¹² R-10-17, s 58

Naturvårdsverket anser att det är positivt att SKB tillämpar skadelindringshierarkin vid planeringen av verksamheten. Bestämmelsen i 16 kap. 9 § miljöbalken är fakultativ, det vill säga prövningsmyndigheten får förena ett tillstånd med villkor om kompensationsåtgärder. Prövningsmyndigheten ska dock alltid göra en bedömning av om det finns skäl att besluta om kompensationsåtgärder. Vid denna bedömning ska hänsyn tas till hur allvarligt intrång som verksamheten medför och vilken nytta som kompensationsåtgärder skulle medföra. För att denna prövning ska vara möjlig att genomföra behövs ett underlag vilket SKB bland annat presenterat i bilaga K:17. I enlighet med vad som anförts ovan under *Allmänna villkoret* så bedömer Naturvårdsverket att det i detta skede av prövningen inte behöver finnas fullständiga förslag på villkor.

Naturvårdsverket anser inte att effekten av kompensationsåtgärder ska vägas in vid bedömningen av om verksamheten ska tillåtas. Naturvårdsverket ställer sig dock frågande till att SKB uppger att kompensationsåtgärder inte ska föreslås förrän det är klarlagt om det verkligen uppkommer en restskada. SKB bör klargöra i vilket skede av processen bolaget anser att denna bedömning ska göras. SKB föreslår att om det finns behov av kompensation ska detta skjutas över på provotid. Naturvårdsverket vill framhålla att bestämmelsen om provotidsförfarande ska tillämpas restriktivt. I förarbetena betonas att huvudregeln är att villkor ska fastställas i tillståndet och att frågor bara bör skjutas upp om ett verkligt behov föreligger.¹³

Ofta uppstår en direkt negativ påverkan från exploateringar, medan de åtgärder som vidtas för att kompensera denna påverkan i många fall inte kan nå full effekt förrän efter en längre tid. Naturvårdsverket vill framhålla risken för att naturvärden går förlorade om kompensationsåtgärderna inte utförs förrän skadan har konstaterats. Mot bakgrund av detta motsätter sig Naturvårdsverket en provotid för att kunna konstatera vilka naturvärden som faktiskt har förstörts.¹⁴ Naturvårdsverket vill även framhålla att det inte är förenligt med försiktighetsprincipen att skjuta upp frågan om kompensation till dess att en skada på miljön uppkommer. I enlighet med försiktighetsprincipen ska åtgärder vidtas så snart det kan befaras att en verksamhet kan utgöra en olägenhet för miljön.

Naturvårdsverket bedömer att det i en slutlig reglering av verksamhet behövs fler och tydligare villkor gällande kompensationsåtgärder än de som SKB föreslagit. Naturvårdsverket har tidigare framfört att bilaga K:17 som beskriver den uppföljning, inventering och rapportering som krävs för att säkerställa att skydds- och kompensationsåtgärder fungerar bör föras över till kontrollprogrammet i syfte att sammanställa alla de åtgärder och uppföljningar som SKB avser att utföra. Det är oklart om SKB har tänkt sig göra detta. Naturvårdsverket anser att detta bör klargöras.

Av 17 kap. 7 § miljöbalken framgår att regeringen kan besluta om särskilda villkor för att tillgodose allmänna intressen. Regeringen kan exempelvis ålägga sökanden att vidta kompensationsåtgärder för att tillgodose en negativ påverkan på miljön. Naturvårdsverket anser att det finns skäl att överväga om sådant villkor bör meddelas i beslutet om tillåtlighet.

¹³ Se prop. 1997/98:45 del 2 s. 247

¹⁴ Se Naturvårdsverkets handbok Ekologisk kompensation, En vägledning om kompensation vid förlust av naturvärden, 2016:1, s. 82.

Icke-radiologiska utsläpp till vatten

SKB har beskrivit bedömda effekter på vattenmiljöer, inklusive kumulativa effekter, för anläggning och drift av djupförvar och slutförvaret för kortlivat radioaktivt avfall (SFR) liksom utfyllnad av vattenområden¹⁵. Enligt SKB är det främst sprängningen och hanteringen av bergmassor vid anläggandet och driften av de två förvaringsanläggningarna, utfyllnad av Söderviken samt ytterligare utfyllnad av land- och vattenmiljöer i samband med etableringen av driftsområdet som kan antas påverka vattenmiljön. Det samlade årliga utsläppet av kväve från SFR och kärnbränsleförvaret till Asphällsfjärden (inklusive Söderviken) och kylvattenkanalen förväntas som mest bli cirka 23,5 ton under uppförandeskedet. SKB vidhåller att den vattenström som orsakas av kylvattenintaget kommer medföra utspädning på så sätt att varken totalkvävehalterna eller kvävefraktionerna ammonium eller ammoniak ökar nämnvärt. Så länge kylvattenintaget pågår så anser Naturvårdsverket att SKB:s antagande om utspädning är rimligt. Naturvårdsverket bedömer dock att om kylvattenintaget av någon anledning skulle upphöra tidigare och det skulle sammanfalla med det högsta antagna årliga utsläppet av kväve skulle det kunna medföra en påverkan på vattenmiljöerna. SKB bör klargöra om detta skulle kunna inträffa och vilka åtgärder som bolaget i så fall avser att vidta.

För djupförvaret kan användning av injekteringsmedel medföra höga pH-värden i länshållningsvattnet. Ett högt pH-värde kan medföra att en större andel ammoniak som i höga koncentrationer är toxiskt för akvatiska organismer finns tillgänglig. Enligt SKB kommer det finnas möjlighet att reglera pH-värdet för länshållningsvattnet. Naturvårdsverket anser att kontrollprogrammet bör uppdateras för att omfatta detta.

Bergupplag

SKB ansöker om tillstånd för att lagra bergmaterial i avvaktan på nyttiggörande¹⁶. Naturvårdsverket anser att det bör klargöras om detta innebär ansökan om tillstånd till deponering. Av 22 kap. 25 c § miljöbalken framgår att en dom som omfattar tillstånd att bedriva verksamhet med deponering av avfall alltid ska innehålla vissa angivna obligatoriska uppgifter. Bestämmelsen genomför krav i avfallsdirektivet¹⁷. Direktivet syftar till att skydda miljön och människors hälsa genom att bland annat minska de negativa följderna av hantering av avfall. För att uppnå detta uppställs minimikrav gällande tillståndsprövning för avfallsbehandling. Naturvårdsverket vill mot bakgrund av detta framföra vikten av att det är tydligt om tillstånd till deponering söks.

Om ansökan inte omfattar tillstånd till avfallshantering kan något sådant tillstånd inte lämnas. Klassificeringen av bergmaterialet kan variera över tiden och denna fråga kan inte avgöras vid tillståndsprövningen. SKB kommer att vara tvungen att ta ställning till hur verksamheten ska planeras och bedrivas med avseende på avfallsfrågan. Naturvårdsverket vill framhålla att om SKB inte ansöker om tillstånd till avfallshantering kan en sådan prövning bli aktuell i ett senare skede.¹⁸

¹⁵ Bilaga :5, 2016-10-17

¹⁶ Komplettering V och bemötande, s. 31

¹⁷ direktiv 2008/98 om avfall och om upphävande av vissa direktiv

¹⁸ Se MÖD 2015-03-26, M 11070-13

Återställning och ekonomisk säkerhet

Naturvårdsverket har uppmärksammat att SKB inte har förtydligat hur bolaget ser på den ekonomiska säkerheten för återställningsåtgärder som är motiverade av miljöskäl och inte av säkerhetsskäl. Naturvårdsverket har vid upprepade tillfällen lyft frågan eftersom SKB inte har ställt någon säkerhet för detta. Naturvårdsverket vill återigen framhålla att verksamhetsutövaren är skyldig enligt 16 kap. 3 § miljöbalken att ställa en säkerhet för den verksamhet som ska bedrivas. I övrigt hänvisar Naturvårdsverket till vad som framförts angående denna fråga i tidigare yttranden.

Beslut om detta yttrande har fattats av biträdande avdelningschefen Ingela Hiltula. I den slutliga handläggningen har i övrigt deltagit handläggarna Jörgen Sundin, Jennifer Brammer, Annika Ryegård, juristen Linn Åkesson och enhetschefen Patrik Havermann den sistnämnde föredragande.

Ingela Hiltula

Patrik Havermann

Kopia till:
Länsstyrelsen i Uppsala län
Havs- och Vattenmyndigheten
Strålsäkerhetsmyndigheten